

# XÂY DỰNG VĂN HÓA CHẤT LƯỢNG TRONG CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM VÀ KHOA SƯ PHẠM CỦA CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC

**ThS. PHẠM LÊ CƯỜNG**

**Trường Đại học Vinh**

## **Đặt vấn đề**

Sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế đòi hỏi phải đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo (GD&ĐT). Đổi mới căn bản, toàn diện GD&ĐT là đổi mới “từ quan điểm, tư tưởng chỉ đạo đến mục tiêu, nội dung, phương pháp, cơ chế, chính sách, điều kiện bảo đảm thực hiện; đổi mới từ sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước đến hoạt động quản trị của các cơ sở GD&ĐT và việc tham gia của gia đình, cộng đồng, xã hội và bản thân người học; đổi mới ở tất cả các bậc học, ngành học” [3; tr.137].

Trong sự đổi mới căn bản, toàn diện đó, đổi mới đào tạo và bồi dưỡng giáo viên - nhân tố quyết định chất lượng GD&ĐT, phải đi trước một bước.

Nghị quyết Hội nghị lần thứ 8, Ban chấp hành Trung ương khóa XI đã nhấn mạnh: “Phát triển hệ thống trường sư phạm đáp ứng mục tiêu, yêu cầu đào tạo và bồi dưỡng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý (CBQL) giáo dục... Đổi mới mạnh mẽ mục tiêu, nội dung, phương pháp đào tạo, đào tạo lại, bồi dưỡng và đánh giá kết quả học tập, rèn luyện của nhà giáo theo yêu cầu nâng cao chất lượng, trách nhiệm, đạo đức và năng lực nghề nghiệp” [3; tr.137].

Để thực hiện nhiệm vụ trên, các trường đại học sư phạm (ĐHSP) và khoa sư phạm (SP) của các trường đại học cần đặc biệt coi trọng việc xây dựng văn hóa chất lượng (VHCL), xem đây là yêu cầu khách quan của mỗi trường đại học, nếu muốn vươn tới đẳng cấp khu vực và quốc tế.

## **1. Văn hóa chất lượng**

### *- Văn hóa chất lượng*

Có nhiều định nghĩa về VHCL. Sau đây là một số định nghĩa tiêu biểu:

The European Universities Association (EUA) cho rằng, VHCL là một loại văn hóa tổ chức, trong đó nâng cao chất lượng (CL) được xem là việc làm thường xuyên. VHCL gồm hai yếu tố khác nhau: Yếu tố tâm lý, gồm các giá trị, niềm tin, sự mong đợi và cam kết đối với CL; Yếu tố quản lý, gồm các quy trình được xác định rõ, nhằm mục đích nâng cao CL và điều phối các nỗ lực cá nhân.

Nếu chỉ có yếu tố quản lý (áp đặt từ trên) nhưng không có yếu tố tâm lý (mọi thành viên đều tự nguyện thực hiện) thì CL sẽ không bền vững (chỉ thực hiện

khi có sự giám sát). Còn nếu chỉ có yếu tố tâm lý (nỗ lực của một số thành viên) sẽ không có điều kiện trở thành văn hóa của tổ chức (các nỗ lực cá nhân không đủ để lan tỏa nếu không có sự hỗ trợ của toàn bộ hệ thống).

Theo Ahmed. S.M, VHCL là hệ thống giá trị của một tổ chức thể hiện thông qua một môi trường khuyến khích sự hình thành và không ngừng phát triển của CL [7].

Còn theo Phạm Trọng Quát, VHCL là hệ thống các giá trị, chuẩn mực và thói quen làm việc có CL đã định hình của mọi thành viên trong một tổ chức nhằm thực hiện công việc được giao một cách tốt nhất [5].

Trong các định nghĩa nói trên về VHCL, định nghĩa của EUA đầy đủ và rõ ràng hơn.

### *- Văn hóa chất lượng trong giáo dục*

Theo Lê Đức Ngọc, “VHCL của một cơ sở đào tạo được hiểu là mọi thành viên (từ người học đến CBQL), mọi tổ chức (từ các phòng, ban đến các tổ chức đoàn thể) đều biết công việc của mình thế nào là có CL và đều làm theo yêu cầu của CL ấy” [4; tr.22].

Còn theo Phạm Xuân Thanh, bản chất của VHCL trong giáo dục là những người trực tiếp làm công tác đào tạo phải tự nhận thức được tầm quan trọng của CL, biết cách làm thế nào để đạt được CL cao hơn và tự mình mong muốn làm điều đó, hơn thế nữa còn lôi kéo, vận động người khác cũng làm tốt như mình hoặc hơn mình [6].

Như vậy, VHCL trong giáo dục là mọi thành viên trong nhà trường đều hiểu, quan tâm, mong muốn cải tiến CL hoạt động của mình và của đơn vị, tổ chức.

## **2. Vai trò của văn hóa chất lượng trong đảm bảo chất lượng ở các trường đại học sư phạm và khoa sư phạm của các trường đại học**

*- VHCL là một trong những thành tố then chốt của hệ thống đảm bảo CL bên trong các trường ĐHSPP và khoa SP của các trường đại học:* Hệ thống đảm bảo CL bên trong các trường ĐHSPP và các khoa SP của các trường đại học bao gồm nhiều thành tố, như hệ thống chính sách, hệ thống cơ chế, VHCL... Trong đó, VHCL được xem là thành tố then chốt. Khi CL đã trở thành văn hóa sẽ làm cho toàn bộ nhà trường trở thành một môi trường của sự duy trì và nâng cao CL. Mọi nhận thức, hành vi làm ảnh hưởng đến CL đều bị lên án, phê phán;

- *VHCL quyết định tính bền vững của hoạt động đảm bảo CL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học:* Hoạt động đảm bảo CL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học chỉ thực sự bền vững khi xây dựng được VHCL. Vì thế, xây dựng VHCL phải được xem là yêu cầu hàng đầu để đảm bảo CL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học;

- *VHCL tạo ra "bản sắc" của các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học:* Trong các cơ sở giáo dục đại học, VHCL được xây dựng từ sứ mạng, các giá trị và truyền thống của nhà trường. Do đó, VHCL tạo ra "bản sắc" của các trường đại học nói chung, trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học nói riêng. VHCL của các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học bắt nguồn từ đạo lý "tôn sư, trọng đạo" của dân tộc, từ vị thế của một mái trường "dạy người ta làm thầy"... Từ đó, các giá trị nền tảng, tạo nên VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học phải có những nét bản sắc của chính các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học;

- *VHCL khơi dậy ở mọi thành viên của các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học tính chủ động, sáng tạo trong cải tiến, nâng cao CL công việc mà mình đảm nhận:* Cốt lõi của VHCL là CL phải được làm ra từ tất cả các thành viên trong tổ chức. Bất kì ai cũng phải quan tâm đến CL, đến quản lí CL ở những phần công việc mà mình phụ trách. Chính vì thế, để duy trì và nâng cao CL đào tạo của các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học, đòi hỏi CBQL, giảng viên (GV), sinh viên (SV) phải chủ động, sáng tạo trong công việc của mình để có thể đem lại một CL tốt nhất.

### **3. Các giá trị của văn hóa chất lượng trong các trường đại học sư phạm và khoa sư phạm của các trường đại học**

Trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học, VHCL có các giá trị sau đây:

- *Sự gắn kết giữa các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học với SV và các cơ sở giáo dục (mầm non, phổ thông) chặt chẽ:* Đây là sự gắn kết giữa cơ sở đào tạo với người học và cơ sở sử dụng sản phẩm đào tạo. Sự gắn kết này càng chặt chẽ, càng đem lại lợi ích cho tất cả các bên.

Các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học cần phải đảm nhận tốt vai trò tổ chức, hướng dẫn sự gắn kết giữa nhà trường với SV; giữa nhà trường với các cơ sở giáo dục và giữa SV với các cơ sở giáo dục để có thể đạt được mục tiêu cuối cùng là đào tạo ra được những giáo viên, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông sau năm 2015;

- *Tôn trọng sự bình đẳng giữa các thành viên trong nhà trường (CBQL, GV, SV):* Sự bình đẳng là một giá trị

cần phải đạt được trong môi trường đại học, nhất là ĐHSP. Khi con người được sống và làm việc trong một môi trường như vậy, họ sẽ có nhiều cơ hội để bày tỏ ý kiến của mình, tham gia đóng góp xây dựng nhà trường và đơn vị;

- *Bầu không khí tâm lí thuận lợi:* Các thành viên trong nhà trường có sự giao tiếp cởi mở, trung thực; không bị giới hạn bởi "bức rào tâm lí" được dựng lên từ sự khác biệt về địa vị xã hội, trình độ, tuổi tác... Mọi người sẵn sàng chia sẻ, chấp nhận nhau, cùng hướng tới việc nâng cao CL đào tạo của nhà trường;

- *Thông tin được cập nhật:* Các thành viên trong nhà trường đều được tiếp cận đầy đủ thông tin cần thiết, từ sứ mạng, chiến lược phát triển của nhà trường đến chương trình đào tạo, hoạt động đào tạo, tổ chức và quản lí nhà trường... Đồng thời, các thành viên trong nhà trường cũng được bồi dưỡng về công tác đảm bảo CL, nhằm tạo ra sự đồng thuận để triển khai hoạt động này có hiệu quả cao nhất;

- *Các thành viên đều quan tâm đến quá trình phát triển của nhà trường, đơn vị (khoa/ngành, phòng ban, trung tâm...)* và bản thân: Trong trường đại học, sự phát triển của nhà trường luôn luôn gắn liền với sự phát triển của các đơn vị và từng cá nhân. Quan tâm đến sự phát triển chung và sự phát triển riêng cũng là một giá trị của VHCL;

- *Các thành viên trong nhà trường đều có ý thức học hỏi, tích lũy kinh nghiệm cho công việc của mình:* Học hỏi, tích lũy kinh nghiệm cho công việc của mình là một yêu cầu bắt buộc đối với mọi người. Yêu cầu này càng có ý nghĩa cấp thiết hơn đối với những ai công tác trong các trường đại học. Học hỏi, tích lũy kinh nghiệm cho công việc của mình phải trở thành nhu cầu tự nhiên của CBQL, GV, SV và các thành viên khác trong nhà trường. Có như vậy, CL đào tạo mới được duy trì, cải tiến và từng bước nâng cao.

Trên đây là những giá trị của VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học. Tuy nhiên, trong nhà trường, mỗi nhóm đối tượng (CBQL, GV, SV, nhân viên...) cần có những giá trị riêng bên cạnh hệ thống giá trị chung.

### **4. Một số giải pháp xây dựng văn hóa chất lượng trong các trường đại học sư phạm và khoa sư phạm của các trường đại học**

Để xây dựng VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học, cần áp dụng đồng bộ các giải pháp sau đây:

- *Nâng cao nhận thức cho các thành viên của các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học về sự cần thiết phải xây dựng VHCL:* Các thành viên trong nhà trường, từ CBQL đến GV, SV, nhân viên phải nhận thức sâu sắc rằng: CL đào tạo là vấn đề sống còn của nhà

trường; Đảm bảo và nâng cao CL đào tạo là trách nhiệm của mọi người; VHCL là yếu tố cốt lõi của đảm bảo CL, tạo nên sự vững chắc của đảm bảo CL;... Những vấn đề trên, nếu các thành viên trong nhà trường không nắm vững sẽ ảnh hưởng lớn đến công tác đảm bảo CL nói chung, việc xây dựng VHCL nói riêng;

- *Ban hành và tổ chức thực hiện các quy chế, quy định về xây dựng, phát triển VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học:* Các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học cần ban hành các quy chế, quy định cụ thể về xây dựng và phát triển VHCL. Trong đó, xác định rõ mục đích, yêu cầu, nội dung xây dựng và phát triển VHCL; trách nhiệm của mỗi nhóm đối tượng (CBQL, GV, SV, nhân viên...) trong xây dựng và phát triển VHCL.

Cùng với việc ban hành, phải tổ chức thực hiện tốt các quy chế, quy định về xây dựng, phát triển VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học. Cần xem thực hiện các quy chế, quy định này như thực hiện các quy chế, quy định đào tạo. Có như vậy, việc xây dựng, phát triển VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học mới đi vào nền nếp và được chỉ dẫn một cách đầy đủ, cụ thể;

- *Tổ chức kiểm tra, giám sát định kì các hoạt động xây dựng VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học:* Hoạt động xây dựng VHCL cũng như các hoạt động đảm bảo CL khác trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học cần được kiểm tra, giám sát định kì. Thông qua kiểm tra, giám sát có thể phát hiện ra những điển hình tiêu biểu để phổ biến và nhân rộng, đồng thời chỉ ra những mặt còn hạn chế để có các biện pháp cải tiến. Đối với các hoạt động xây dựng VHCL, là những hoạt động còn khá mới mẻ trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học lại càng phải kiểm tra, giám sát thường xuyên hơn;

- *Phát huy vai trò của đơn vị đảm bảo CL đối với việc xây dựng, phát triển VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học:* Hiện nay, ở các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học đều có đơn vị đảm bảo CL theo mô hình trung tâm hoặc phòng. Đơn vị này có vai trò tư vấn, triển khai và giám sát các hoạt động đảm bảo CL nói chung, xây dựng VHCL nói riêng.

Khi vai trò của đơn vị đảm bảo CL được phát huy, các hoạt động cải tiến, duy trì và nâng cao CL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học được đẩy mạnh sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho việc xây dựng, phát triển VHCL;

- *Xây dựng môi trường VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học:* Môi trường VHCL trong các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại

học thể hiện ở sự cùng nhau quan tâm đến CL đào tạo của đơn vị mình; tạo lập và duy trì bầu không khí chủ động tìm tòi, sáng tạo một cách thường xuyên, liên tục với nhiều hình thức hoạt động để cải thiện, nâng cao CL từng công việc (giảng dạy, nghiên cứu khoa học, phát triển bản thân và cộng đồng...).

### **Kết luận**

VHCL vừa là sức mạnh nội lực, vừa là tiềm năng phát triển của các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học. Xây dựng và phát triển VHCL trở thành một yêu cầu cấp thiết đối với các trường ĐHSP và khoa SP của các trường đại học trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện GD&ĐT hiện nay.

### **TÀI LIỆU THAM KHẢO**

1. Vũ Thị Phương Anh (2011), *Những thách thức trong việc xây dựng văn hóa chất lượng trong các trường đại học Việt Nam* (ISO huifi vn/.../phoca dowload/8 thach-thuc-van-hoa-chat-luong ppt).
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2011), *Chương trình phát triển ngành Sư phạm và các trường sư phạm từ năm 2011 đến năm 2020*.
3. Đảng cộng sản Việt Nam (2013), *Văn kiện Hội nghị lần thứ 8, Ban Chấp hành Trung ương khóa XI, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội*.
4. Lê Đức Ngọc (2008), *Xây dựng văn hóa chất lượng: Tạo nội lực cho cơ sở đào tạo đáp ứng yêu cầu của thời đại chất lượng*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 36.
5. Phạm Trọng Quát (2011), *Đẩy mạnh xây dựng văn hóa chất lượng*, (<http://www.vnu.edu.vn/btdh/gghn/?C2149/N10834/day-manh-xay-dung-van-hoa-chat-luong.htm>).
6. Phạm Xuân Thanh, *Đảm bảo chất lượng giáo dục đại học - sự vận dụng vào thực tiễn Việt Nam*, Tạp chí Giáo dục, số 115, tháng 6/2005.
7. Ahmed, S. M. (2011), *Quality Culture* ([www.elemedu.upatras.gr/index.php?](http://www.elemedu.upatras.gr/index.php?)).

### **SUMMARY**

*To implement the radical and comprehensive education and training, universities of education and departments of education should pay special attention to building quality culture if they want to rank at regional and international levels. The paper touches upon the following issues: 1/concept of quality culture; 2/role of quality culture in quality assurance at the universities of education and departments of education; 3/values of quality culture at the universities of education and departments of education; 4/Some solutions to develop quality culture at the universities of education and departments of education in these universities.*